

BM ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ KİTABI ÇOCUKLAR İÇİN UYARLAMA

1. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi

9

HAKLARIMI ÇALMAYIN!

**1.TÜRKİYE
ÇOCUK VE MEDYA
KONGRESİ**

14-15 Kasım 2013, İstanbul

**HAKLARIMI ÇALMAYIN!
BM ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ**

- Çocuklar İçin Uyarılama -

ÇOCUK VAKFI YAYINLARI:112
I. TÜRKİYE ÇOCUK VE MEDYA KONGRESİ
YAYIN Dizisi: 15

Yayıma hazırlayan	: Mustafa Ruhi Şirin
Kapak	: Judo Reklam ve Tanıtım Hizmetleri
İç tasarım	: Lokomotif
Tashih	: Ahmet Akçakaya
Baskı-cilt	: Altan Basım San. Tic. Ltd. Şti. 0 212 629 03 74
Baskı tarihi	: Kasım 2013
Birinci baskı	: 3000 adet

ISBN: 978-975-552-079-7

Açıklama

*Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuk dostu uyarlaması
İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Araştırmaları Birimi'nce
(ÇOÇA) hazırlanan ve İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
tarafından yayımlanan PUSULACIK : Çocuklar İçin İnsan
Hakları Eğitimi Kılavuzu kitabından alınmıştır.*

ÇOCUK VAKFI YAYINLARI

Zafer Sokağı No:17

34371 Nişantaşı - İstanbul

Telefon : 0 212 240 41 96 - 240 23 83

Belgegeçer : 0 212 230 01 25

elektronik posta : bilgi@cocukvakfi.org.tr

internet sitesi : www.cocukvakfi.org.tr

**HAKLARIMI ÇALMAYIN!
BM ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ**

Çocuklar İçin Uyarlama

İstanbul, Kasım 2013

İÇİNDEKİLER

Çocuk Hakları İçin En Evrensel Bildiri /
Vural Kaya 9

Çocuk Hakları Sözleşmesi
Çocuklar için Uyarlama 11

ŞİİRLER

Kardeşlik / Fazıl Hüsnü Dağlarca
Madde 1 10

Zenciler / Yalvaç Ural
Madde 2 12

Büyüklere Anlatın / Aytül Akal
Madde 4 15

Çiçekler Gibi / Mustafa Ruhi Şirin
Madde 8 17

Çocuk / Cahit Zarifoğlu
Madde 13 20

Kahraman / Zeynep Uzunbay
Madde 22 23

En/Gelli Çağrı / Bestami Yazgan
Madde 23 25

Beslenme Hakkı / Mavisel Yener
Madde 24 27

İkimiz de On Yaşındayız / Süreyya Berfe
Madde 28 29

Tembellik Hakkı / <i>Betül Tarıman</i>	
Madde 31	31
Çocuk ve İş / <i>Salih Mercanoğlu</i>	
Madde 32	33
Soru / <i>Mustafa Baki Efe</i>	
Madde 38	35
Nedir Hak / <i>Mustafa Ruhi Şirin</i>	38

**HAKLARIMI ÇALMAYIN!.
BM ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ**

Çocuklar İçin Uyarlama

ÇOCUK
HAKLAR
İÇİN EN
EVRENSEL
BİLDİR

ÇOCUK HAKLARI İÇİN EN EVRENSEL BİLDİRİ

Çocuklar dünyanın en büyük konseyini topladılar ve şu önemli kararları aldılar...

Yeni Çocuk Hakları Bildirisi Altı Maddede Şöyledir:

Çocuk haklıdır.

Hem de her zaman!

Haksız olan varsa, bu çocuk değildir.

Çocuk Hakları Bildiricileri; bildiri okumayı bırakıp hemen güzel olmayı denesinler!

Çünkü buradan çok çirkin görünüyorlar!

Konsey kararları kuşlar aracılığıyla bütün dünyaya dağılacaktır. Bu yüzden kapınıza kadar gelen hiçbir kuş hediyesiz gönderilmez ve kuşelçiler asla öldürülmezler.

Vural Kaya

KARDEŞLİK

Birbirimize
Kardeşim derken
Neden
Su içiyor gibiyiz ?

Birbirimize
Kardeşim derken
Neden
Türkü söylüyor gibiyiz ?

Birbirimize
Kardeşim derken
Neden
Doyuyor gibiyiz ?

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Madde 1, Çocuğun tanımı:

Sözleşmeye göre on sekiz yaşına kadar çocuksun.

ZENCİLER

I.

Anneciğim
Zencilerin terleri
Siyah mı akar
Beyaz pamukları
Toplarken

II.

Anneciğim
Bütün ağızlarıyla
Güldükleri için mi
Beyazdır dişleri

III.

Anneciğim
Neden bütün ezgileri
En güzel onlar söylüyorlar
Yoksa bizleri
Utandırmak için mi
Bütün bunlar

Yalvaç Ural

Madde 2, Ayrımcılık:

İrk, renk, cinsiyet, din, görüş, köken veya ekonomik durum, engellilik veya anne babanız veya bakımından sorumlu olan diğer kişilerin herhangi bir başka özelliği nedeniyle ayrımcılığa uğratılamazsın.

**Bütün ağzlarıyla
Güldükleri için mi
Beyazdır dişleri**

Madde 3, Çocuğun öncelikli yararı:

Çocukları etkileyen bütün eylemler ve kararlarda çocuk için en iyi olan temel alınmalıdır.

Madde 4, Sözleşmedeki hakların kullanılması:

Hükümetlerin bu hakların sen ve bütün çocuklar tarafından kullanılabilmesini temin etmeleri gerekir.

BÜYÜKLERE ANLATIN

Haklar benim olsa da
Bana değil
Büyükler anlatın yasaları
Onlar bilmeli
Onlar anlamalı
Onlar uygulamalı.

Ben yalnızca
Çocukluğumu yaşamalıyım...

Aytül Akal

Madde 5, Anne baba rehberliđi ve çocuğun gelişim halindeki yetenekleri:

Aileniz size rehberlik etmek gibi temel bir sorumluluğa sahip olup, geliştiğin ölçüde ve yeteneklerin ve yaptıklarının sonuçları ile ilgili anlayışın arttığı ölçüde haklarını doğrudan kendin kullanırsın ve hayata geçirirsin. Hükümetler bu hakka saygı göstermelidir.

Madde 6, Yaşama ve gelişim hakkı:

Yaşamaya ve gelişmeye hakkın vardır. Hükümetlerin yaşamını sürdürmeni ve sağlıklı gelişmeni temin etme görevi vardır.

Madde 7, Doğum kaydı, ad, vatandaşlık ve anne baba bakımı:

Doğumunun yasal biçimde kaydedilmesi, bir ad ve vatandaşlığa sahip olmak, anne babanı tanımak ve onlar tarafından bakılmaktır.

Madde 8, Kimliđin korunması:

Hükümetler bir ad, vatandaşlık ve aile bağlarına sahip olma hakkına saygı göstermelidirler.

ÇİÇ

ÇİÇEKLER GİBİ

Adıyla güzeldir
Her çocuk
Tıpkı kırları süsleyen
Çiçekler gibi

Anneler babalar
Işıltılı sevinçli gökçe
Aldar verin çocuklara

Güzel yaşamının eşliğinden
Daha kolay girsinler içeri

Mustafa Ruhi Şirin

ÇİÇEKLER
gibi

Madde 9, Anne babadan ayrılma:

Kendi isteğın dışında (örneğın ana-babandan birinin size kötü davranması veya ihmal etmesi durumu dışında) anne babadan kimse sizi ayıramaz. Anne baban ayırıysa, bu durum sizi incitmediğı ölçüde her ikisiyle temas etme hakkın vardır.

Madde 10, Ailenin yeniden bir araya gelmesi:

Anne baban farklı ülkelerde yaşıyorlarsa, her ikisiyle teması sürdürebilmek veya yeniden aile olarak bir araya gelebilmek için ülkeler arasında seyahat etmene izin verilir.

Madde 11, Başka bir ülkeye yasadışı yoldan gönderilmeme:

Hükümetler ülkeden yasadışı olarak çıkartılmaman için önlem almalıdırlar.

Madde 12, Çocuğın görüşüne saygı gösterilmesi:

Yetişkinler seni etkileyecek kararlar alırken özgür biçimde düşündüğünü söyleme ve görüşlerinin alınacak kararda hesaba katılması hakkındır.

Madde 13, İfade ve bilgi özgürlüğü:

Söz konusu bilgi size ve başkalarına zarar vermediğı sürece, her biçimde bilgiye ulaşmaya çalışmak, bilgi edinmek ve bilgilerinizi paylaşmak hakkın vardır (örneğın yazı, sanat, televizyon, radyo ve internet yoluyla).

ÇOCUK

Kolay mı
Çocukla konuşmak

Otur dersin
Hayır der

Çıra dersin
Çamur der

Çiçek dersin
Yaprak der

Bulut dersin
Yağmur der

Ders dersin
Küstüm der

Seni seni dersin
Yapma der

Oysa kolay
Çocukla konuşmak
Masal de bak
Evet der

Cahit Zarifoğlu

Madde 14, Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü:

Başkalarının haklarını kullanmalarına engel olmadığı sürece, istediğini düşünme ve istediğine inanma, dininin gereği ibadet etme hakkın vardır. Anne baban sana bu konularda rehberlik yapmalıdır.

Madde 15, Barışçıl örgütlenme ve toplanma özgürlüğü:

Diğer çocukların haklarını engellemediği sürece, başka çocuklarla gruplar ve dernekler kurmak veya var olanlara katılmak hakkındır.

Madde 16, Özel hayatın gizliliği, onur ve saygınlık:

Özel hayatın gizli tutulması hakkındır. Kimse geçerli bir neden olmaksızın saygınlığına zarar veremez, senin veya ailenin evine giremez, mektuplarını ve e-postalarını açamaz.

Madde 17, Bilgi ve medyaya erişim:

Kitap, gazete, dergi, televizyon, radyo ve internet dahil, çeşitli kaynaklardan güvenilir bilgi edinme hakkın vardır. Bilgi, yararlı ve anlaşılır olmalıdır.

Madde 18, Anne babanın ortak sorumluluğu:

Anne ve babanın her ikisi de seni yetiştirmekte ortak sorumluluk sahibi olup, her zaman senin için en iyi olanı dikkate almalıdır. Hükümetler, özellikle anne ve baba çalışıyorsa sana

karşı sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için gerekli hizmetleri sunmalıdır.

Madde 19, Her tür şiddet, istismar ve ihmale karşı korunma:

Hükümetler, senin gerektiği gibi bakılmanı ve anne babandan ya da başka bakıcılardan kaynaklanabilecek şiddet, istismar ve ihmale karşı korunmanı temin etmelidirler.

Madde 20, Alternatif bakım:

Anne baba ve aile sana gereken bakımı sağlamıyorsa, Hükümetler dine, gelenek ve diline, insanlık onuruna ve insan haklarına saygı gösterecek kişilerin ve kurumların senin bakımını üstlenmesini sağlamakla yükümlüdür.

Madde 21, Evlat edinilme:

Kendi ülkende ya da bir başka ülkede evlat edinilmiş olmaya bakılmaksızın, evlat edinirken yetişkinlerin düşünmesi gereken şey senin için en iyi olandır.

Madde 22, Sığınmacı çocuklar:

Ülken güvenli olmadığı için bir başka ülkeye geldiysen, korunma ve desteklenme hakkın vardır. O ülkede doğan çocuklarla hakların aynıdır.

KAHRAMAN

Büyüyünce ben
Bizim oraya gitsem
Bombalar, silah sesleri
Yıkılmış evler arasından
Korkmadan geçerim
Önce ayakkabımın tekini
Sonra küçük kendimi
Bulurum belki
Dedemin düşürdüğü kösteği

Elma! Elma! Diye bağırırım
Birer birer çıkar ortaya
Kaybolan arkadaşlarım

Zeynep Uzunbay

AIN
AŞLARIM

Madde 23, Engelli çocuklar:

Herhangi bir engellilik durumun söz konusu ise, özel bakım, destek ve eğitim alarak eksiksiz ve bağımsız bir yaşam sürmeye ve yeteneğinin ölçüsünde topluma katılım göstermeye hakkın vardır.

EN/GELLİ ÇAĞRI

Biraz gücüm olsaydı,
Elinizden tutardım.
Sizinle bir oynasam
Sevinçle takla atardım.

Yürüyebilsem
Engelleri birer birer aşardım,
Okul yollarında
Düşe kalka koşardım.

Konuşabilsem,
Çağırırdım komşumuz
Kerem ile Ayşe'yi;
Sevimli kuşlar gibi
Bölüşürdük neşeyi.

Engelsiz kardeşler için
İçimde büyüttüğüm
Gül kokulu davetler,
Mis kokulu gel'ler var.
Ya size mâni olan
Ne gibi engeller var?

Bestami Yazgan

NE GIBİ EN
YA SİZE

Madde 24, Sağlık bakımı ve hizmetleri:

Kaliteli bir sağlık bakımı hakkın vardır (örneğin ilaç, hastane, sağlık görevlileri). Ayrıca sağlığını korumak için temiz su, besleyici gıda, temiz çevre ve sağlık eğitimi de hakkındır. Eğer ülkende hakkının hayata geçmesi için yeterli kaynak yoksa, uluslararası dayanışma ruhuyla ülkeler birbirlerine yardım ederler.

ÜZÜM ANNE

BESLENME HAKKI

Beslenme çantamı
Dolduramadın diye
Üzülme anne

Şiirler, renkler, kokular
Bir de gülücüğünü
koydum içine
onlar yeter
açlığımı ötelemeye

Mavisel Yener

Madde 25, Kurumların periyodik olarak denetlenmesi:

Anne babandan uzakta senin bakımından sorumlu kurumlarda bakılıyorsan, iyi bakım ve muamelenin sürüp sürmediği düzenli olarak denetlenmelidir.

Madde 26, Sosyal güvenlikten yararlanma:

İçinde yaşadığın toplum, senin gelişmen ve iyi koşullarda yaşaman (örneğin eğitim, kültür, beslenme, sağlık, sosyal refah) amacıyla sosyal güvenlikten yararlanma olanağı sunmalıdır.

Hükümet yeterli mali imkânı olmayan ailelerin çocukları için maddi ve manevi yardım hizmeti sunmalıdır.

Madde 27, Yeterli hayat standardı:

Fiziksel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal açıdan gelişmen için iyi koşullarda yaşaman gerekir. Hükümet bu yönde ailelere yardımcı olmalıdır.

Madde 28, Eğitim hakkı:

Eğitim hakkın vardır. Okulda disiplin insanlık onuruna saygıyla bağdaşmalıdır. İlköğretim zorunlu ve ücretsiz olmalıdır. Eğer ülkende hakkının hayata geçmesi için yeterli kaynak yoksa, uluslararası dayanışma ruhuyla ülkeler birbirlerine yardım ederler.

İKİMİZDE ON YAŞINDAYIZ

Ben okula gidiyorum
O işe gidiyor.

Ben eve dönüyorum
O çalışıyor.

Ben derslerimi bitiriyorum
O hâlâ çalışıyor.

Ben oyun oynuyorum
O yanımdan geçiyor.

Ben yemek yiyorum
O düşünüyor.

Ben uyuyorum
O ağlıyor.

İkimiz de on yaşındayız.

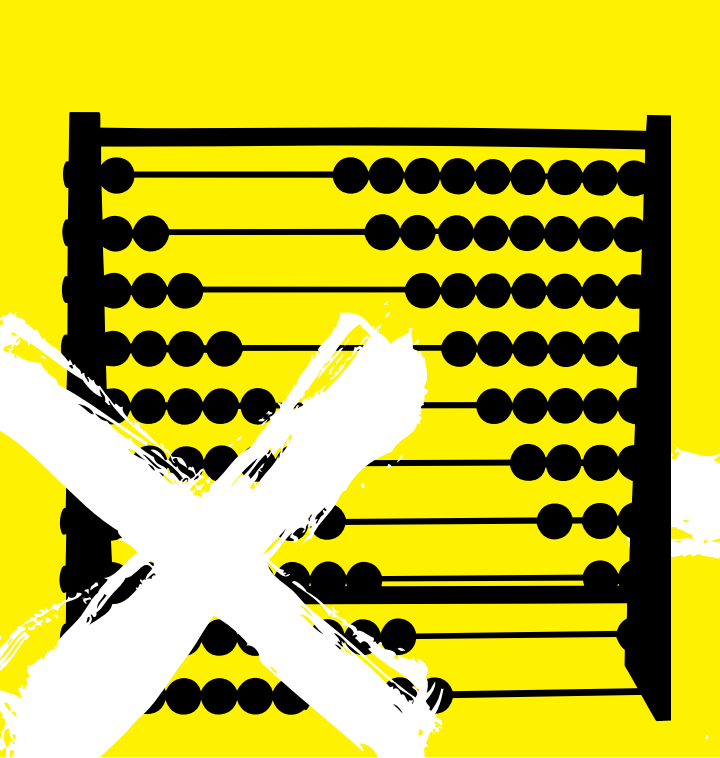
Süreyya Berfe

Madde 29, Eđitimin amaçları:

Eğitim, kişiliğini, yeteneklerini, zihinsel ve fiziksel becerilerini en st noktaya kadar geliştirmek Őekilde düzenlenmelidir. Eğitim seni yaşama hazırlamalı; anne babana, kendine, diğer uluslara ve kültürlere saygı göstermeye teşvik etmelidir. İnsan haklarını öğrenmek hakkındır.

Madde 30, Azınlık ve yerli haktan çocuklar:

lkende ođunluk tarafından kabul edilip edilmediğine bakılmaksızın ailenin geleneklerini, dinini ve dilini öğrenmeye hakkın vardır.

**Madde 31, Serbest zaman, oyun ve
kültür:**

Rahatlama, dinlenme, oynama ve çeşitli kültürel amaçlı etkinliklere katılma hakkın vardır.

TEMBELLİK HAKKI

N'olur notumu kırma
Öğretmenim dedi Ayşen,
Önümüzdeki dönem
Daha çok çalışıp
Yüzünü güldüreceğim harflerin

Bu dönem
Tembellik hakkımı kullanmak istiyorum;
Kuşlarla
Saklambaç oynayacağım.
Akgün Amcam dedi ki
2+1'den daha önemliymiş
Oyun oynamak.
Büyüyünce hesaplarım ben de elbet
Taze etin kalorisini...

Betül Tarıman

BÜYÜYÜNCE
HESAPLARIM

Madde 32, Çocuk emeęi sömürsü:

Hükümet seni, sağlık veya gelişimin için zararlı nitelikteki, eğitimini engelleyen veya başka insanların seni sömürmelerine neden olan işlerden korumalıdır.

ÇOCUK VE İŞ

Akşamları çok kısa usta
Kalbim bir kuşun kalbi
Bir çırağın eli, yorgun
Sıkıca tutar göğüs kafesimi

Yaslar başını usta
Ayı, yıldızları dinler.
Çarpar, habire çarpar
Duyamak iyi bir dilek:
İyi uykular ya da iyi geceler.

Sahi, iyi nedir usta?

Salih Mercanoğlu

Madde 33, Çocuklar ve uyuşturucu kullanımı:

Hükümet seni tehlikeli uyuşturucu maddelerin üretim ve dağıtım yollarına karşı korumalıdır.

Madde 34, Cinsel istismara karşı korunma:

Hükümet seni cinsel istismardan korumalıdır.

Madde 35, İnsan kaçakçılığı, satışı ve kaçırlmasına karşı korunma:

Hükümet kaçırlmana, satılmana, istismar edilmek üzere başka ülkelere götürülmene karşı kesin önlem almalıdır.

Madde 36, Diğer istismar biçimlerine karşı korunma:

Gelişimine ve refahına zarar verebilecek etkinliklere karşı korunmalısın.

Madde 37, İşkence, aşağılayıcı muamele ve özgürlükten yoksun bırakmaya karşı korunma:

Yasaları çiğnemen durumunda sana zalimce davranılamaz. Yetişkinlerle birlikte hapse konamazsın ve ailenle temasını koruyabilirsin.

Madde 38, Silahlı çatışmadan etkilenen çocukların korunması:

On sekiz yaş altındaysan, hükümetler, orduya katılmana ve savaşta doğrudan yer almaya izin vermemelidir. Savaş bölgelerindeki çocuklara özel koruma sağlanmalıdır.

SORU

Neden

Hiç bitmiyor savaşlar?

Kan karışıyor her akşam oyunlarımıza

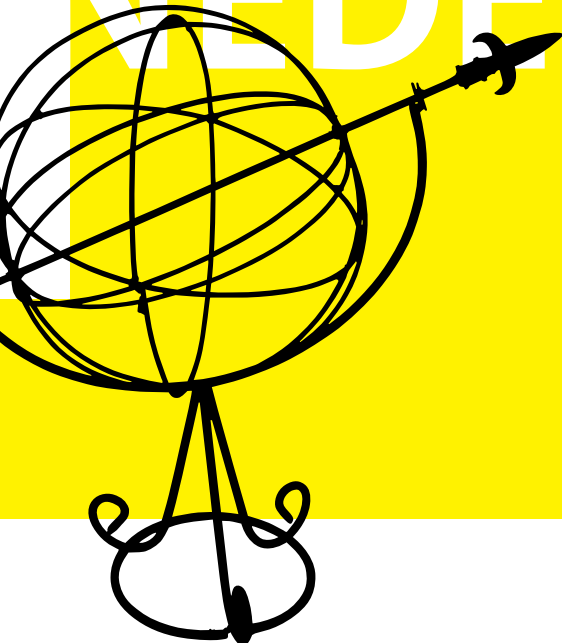
Neden

Dünya ikiye bölünmüş?

Ama neden?

Mustafa Baki Efe

NEDEN

Madde 39, Kötü muamele ve sömürü mağduru çocukların rehabilitasyonu:

İhmal edilmiş, işkence görmüş veya istismara uğramışsan, istismar veya savaş kurbanıysan veya hapse atılmışsan, fiziksel ve zihinsel sağlığına yeniden kavuşarak topluma geri dönmek için özel yardım almak hakkındır. Devletler bunun için gerekli hizmeti sağlamakla yükümlüdür.

Madde 40, Çocuk adaleti sistemi:

Yasaları ihlal etmekle suçlanıyorsan, onuruna yaraşır bir muamele görmelisin. Hukuki yardım alabilmelisin. Hapis cezası en son başvurulacak önlemdir.

Madde 41, Daha ileri düzeydeki insan hakları standartlarına saygı gösterilmesi:

Ülkende çocuklarla ilgili yürürlükteki yasalar sözleşmeden daha ileriye, o yasalar uygulanır.

Madde 42, Sözleşmenin yaygın tanıtımı:

Hükümet, bütün anne babaların, kurumların ve çocukların sözleşmeyi bilmesini sağlamalıdır.

Maddeler 43-54, Hükümetlerin görevleri:

Bu maddeler yetişkinlerle hükümetlerin, çocukların bütün haklarından yararlanmalarını sağlamak üzere nasıl birlikte çalışmalarını ge-

rektiğini açıklamaktadır. Sözleşme çocukların haklarının korunması, hayata geçirilmesi ve haklarına saygı duyulup duyulmadığını izlemek için uluslararası uzmanlardan oluşmuş bir komite kurmuştur: Çocuk Hakları Komitesi. Hükümetler her beş yılda bir Komiteye ülkenizde çocuk haklarının nasıl uygulandığı ile ilgili bir rapor sunmak ile yükümlüdür. Komite siz çocukların hazırladığı raporları da görmekten mutluluk duymaktadır...

Açıklama

Çocuk Hakları Sözleşmesi, BM Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989'da kabul edildi ve 1990'da uluslararası bir yasa gücüyle yürürlüğe girdi. *Çocuk Hakları Sözleşmesi*, çocuk haklarını ve bu hakların hükümetlerce nasıl geliştirilip korunacağını tanımlayan 54 madde içermektedir. Dünyadaki ülkelerin çoğu sözleşmeyi onaylamış ve içerdiği hakların tanınması için taahhütte bulunmuştur.

NEDİR HAK?

İyilik mi ?

.....

Ayrıcalık mı ?

.....

Doğuştan payına

Düşen mi ?

Herkes için eşit

Olması gereken mi ?

Söyler misiniz ?

Nedir hak ?

.....

.....

Mustafa Ruhi Şirin

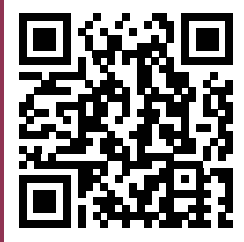
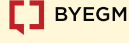
NEDİR HAK?

**1.TÜRKİYE
ÇOCUK VE MEDYA
KONGRESİ**

14-15 Kasım 2013, İstanbul

ISBN 978-975-552-079-7

9

789755

520797

www.cocukvemedyakongresi.org